

Hertsökyrkan, Luleå

Pontus Bramberg

Tolfte söndagen efter Trefaldighet, AD 2023

Må det anförtros mig att tala i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Läsningarna vi nyss har hört är en av gångerna då temat i Svenska kyrkans nuvarande evangeliebok verkligen passar; idag är överskriften nämligen ”Friheten i Kristus”. Läsningarna anknyter till varandra på ett väldigt tydligt sätt; i läsningen från Andra Mosebok hör vi om reglerna för sabbaten men mot slutet får vi också en antydning av det som Kristus uttryckligen säger i dagens evangelietext: att sabbaten är till för människan och inte tvärtom. Betyder detta att sabbaten är betydelslös och att vi kan bortse från den helt och hållet? Absolut inte, sabbatslagen är bindande och en vilodag är, utöver något välbehövligt för människan, ett bibliskt påbud som inte ska tas lätt på men vi får inte heller glömma bort dess syfte: vila och återhämtning. I fariséernas världsbild är det nästan som att sabbaten är viktigare än Gud själv och att Gud endast är en uppsättning påbud att följa. Vi ser att Jesus genast kommer till sina lärjungars försvar och ifrågasätter denna förståelse som fariséerna tycks ha. Med detta vill Kristus inte säga att lagen är ogiltigförklarad, i Matteusevangeliets femte kapitel säger han raka motsatsen. Herrens meningsskiljaktighet med fariséerna består alltså inte i att han finner sabbatsbuden oviktiga men i att han har ett bredare perspektiv än fariséerna och som väldigt ofta finner Kristus stöd i Gamla testamentet, i det här fallet genom en sammanfattning av Första Samuelsboken 21:1-6, då Kung David äter av skådebrödet som egentligen bara fick ätas av prästerna [3 Mosebok 24:5-9]. När Kung David begär bröd att få äta och endast skådebrödet finns att tillgå vet vi att han var på flykt undan Saul, som vid det här laget försökte dräpa honom. Jesus antyder att varken David eller prästen som gav honom skådebrödet gjorde något fel även om lagens bokstavliga lydelse (att skådebrödet endast fick ätas av prästerna) inte följdes. Prästen höll en flykting vid liv och gjorde det också möjligt för David att leva ut sitt kall som kung efter att tidigare ha smorts som Sauls efterträdare [1 Samuel 16:1-13].

Det vi kan utläsa ur detta är alltså att vissa av lagens krav lättas för att fullfölja akuta behov, framförallt när det gäller en människas sanna välbefinnande eller för att fullfölja Guds verk i världen. Mycket av vad Kristus säger borde inte i sig ha varit problematiskt för fariséerna, eller för den delen andra judar, då hans påstående att sabbaten är för människan snarare än tvärtom redan antydts bland annat i dagens gammaltestamentliga läsning men också på flera andra ställen i Gamla Testamentet. Vi kan däremot anta att fariséerna fann det uppseendeväckande att Kristus jämförde sig själv med Kung David, en av de viktigaste personerna i Israels historia, och att de blev direkt förnärmade när han kallar sig själv för herre över sabbaten: ett påstående som i princip innebär att självaste Lagens grundläggande syfte är att tjäna Kristus. Vår Herre presenterar alltså inte sig själv som en vanlig lärare utan antyder sig vara Guds Messias: vi vet ju att

detta anspråk är vad som verkligen skulle förarga judarna och i slutändan leda till Jesu korsfästelse. Fariséerna hade alltså rätt i att sabbaten skulle respekteras men vid Kristi tid hade sabbaten blivit belamrad med ett stort antal regler instiftade av människor och fariséerna hade förlorat insikten om sabbaten och istället brydde de sig endast om att närmast nomistiskt observera särskilda regler istället för sann hängivenhet till Gud: sabbaten instiftades inte bara för fysisk vila utan för att påminna Guds folk om dess relation till sin skapare.

Jesus visar oss att det viktigaste i människans liv är kärlek. Lagen själv gavs till människan av Gud som en kärleksgåva och den existerar för att leda oss mot ett liv i kärlek. I Matteusevangeliet säger Jesus, hänvisande till Femte Mosebok,

“Du skall älska Herren, din Gud, med hela ditt hjärta och med hela din själ och med hela ditt förstånd. Detta är det största och första budet. Sedan kommer ett av samma slag: Du skall älska din nästa som dig själv. På dessa bud vilar hela lagen och profeterna” [Matteus 22:37-40 B2000]

Kärlek till Gud är att leva i den Helige Andes gudomliga gemenskap, i Faderns eviga kärlek till Sonen och Sonens eviga kärlek till Fadern. När det kommer till vår nästa så är människor viktigare än regler och ritualer (även om dessa också är viktiga). Det går inte heller att älska Gud utan att ha kärlek till människor [1 Johannes 4:20]; vår kärlek till Gud uttrycks i vår omsorg för andra, samma omsorg som fanns hos prästen som gav skådebröden till Kung David trots att det egentligen inte var tillåtet. Vi kan inte säga att vi älskar Gud och behandla våra medmänniskor illa eftersom Gud älskar hela mänskligheten: vårt beteende mot andra människor är vårt beteende mot Gud [Matteus 25:40].

Det finns två principer vi kan använda oss av för att förstå vad Kristus menar i dagens evangelietext: kärlek över offer och andlig trohet över blint regelföljande. I profeten Hoseas sjätte kapitel står det att Gud har behag till kärlek, och icke till offer (detta upprepas även av Jesus i Matteusevangeliets nionde kapitel): sann vila inkluderar godhet och barmhärtighet; den är inte tänkt att låsa in oss i ett strikt regelverk utan befria oss för kärlek till Gud och vår nästa. Fariséernas begränsande förståelse av sabbatsbudet gör att de inte kan se andras behov och erbjuda hjälp till den som hungrar: detta är inte hur Gud vill att vi behandlar sabbaten; vi måste välja kärlek och barmhärtighet över offer och sträcka ut en hjälpande hand till behövande, även på sabbaten. Den andra principen, andlig trohet över blint regelföljande, innebär i denna text att vi behöver förstå att reglerna och ritualerna för sabbatsdagen inte är ett mål i sig själv utan att medel för det sanna målet: att komma närmare Gud. Det synliga följandet av sabbaten är viktigt men får inte överskugga den andliga trohet som sabbaten ska främja. Vi bör fylla våra söndagar, som kristna firar vi ju sabbaten på söndagar, med gudstjänst, bön och bibelstudier men även med omsorg för våra medmänniskor; det är en dag då vi kan lämna arbetsveckan och alla dess distraktioner bakom oss och ännu mer än vanligt vända vårt fokus tillbaka till Gud, fördjupa vår relation till honom, finna sann vila för både kropp och själ samt låta Guds kärlek lysa i världen genom oss.

En ytterligare aspekt av Kristi budskap i denna text är påståendet att Människosonen, det vill säga Kristus själv, är herre över sabbaten. Detta innebär att Jesus är fullföljandet av allt som sabbaten representerar, alltså Lagen; han förklarar sin rätt att definiera hur sabbatsbudet ska hållas baserat på sin förståelse av Faderns vilja. Han avskaffar inte

sabbaten, som vissa kanske skulle tolka det, utan återför den till sitt heliga ändamål. Det är i Kristus som vår sanna vila finns och det är endast i honom som vi kan finna andlig återhämtning och frihet från syndens börda.

Denna frihet innebär inte att vi är fria från Lagens bud och att vi kan göra vad som helst utan att vi är befriade från slaveri under synden. På egen hand, utan Kristi frälsning och hjälp, har vi inget alternativ förutom att tjäna vår natur, som är syndig och fallen på grund av våra första förfäders synd. Utan Kristus är vi helt förlorade till djävulens grymhet men tack vare hans offer är vi som kristna befriade från syndens herravälde och därmed fria att vara det som Gud vill att vi ska vara. Vi ska bära Andens frukt: kärlek, glädje, frid, tålmod, mildhet, godhet, trofasthet, saktmod och återhållsamhet [Galaterbrevet 5:22-23]. Vi ska låta Kristi kärlek lysa genom oss i sanning, rättvisa, förlåtelse och hopp. Detta privilegium tillhör oss för att Kristus lever i oss: Paulus skriver i Galaterbrevets andra kapitel

“Jag har ju genom lagen dött bort från lagen för att leva för Gud. Jag har blivit korsfäst med Kristus, men jag lever, fast inte längre jag själv, det är Kristus som lever i mig. Så långt jag ännu lever här i världen lever jag i tron på Guds son, som har älskat mig och offrat sig för mig.” [Galaterbrevet 2:19-20]

Kristi offer för mänskligheten är Guds största kärleksgåva och tack vare det kan vi fyllas med hopp och våra ögon kan öppnas för Guds överväldigande kärlek. Vi kan låta Gud bruka oss istället för att låta synden bruka oss; vi kan låta Gud använda våra lemmar som redskap för rättfärdigheten [Romarbrevet 6:13] och vi behöver inte låta synden härska i vår dödliga kropp [Romarbrevet 6:12] som Paulus skriver i Romarbrevet. Genom den Helige Ande kan vi istället leva ett liv som förhärligar Gud. I Romarbrevets tolfte kapitel ger Paulus oss något av en checklista för hur vi ska bete oss i vår nyvunna frihet; jag ska inte läsa hela kapitlet nu (det kan ni däremot göra hemma) men några exempel är att avsky det onda och hålla fast vid det goda [Romarbrevet 12:9], glädja oss med dem som gläder sig och gråta med dem som gråter [Romarbrevet 12:15].

I slutändan har vi bara två alternativ: att tjäna synden och kedja fast oss själva i destruktiva beteenden som för oss längre bort från Gud eller att tjäna rättfärdigheten genom att följa Jesus och växa i vår relation med Gud. Idag finns det många som talar om att tjäna sig själv men att vi skulle kunna göra det är i sig en illusion skapad av djävulen: de enda alternativ vi har är att tjäna synden eller att tjäna rättfärdigheten. Utan Kristi försoningsdöd är vi fastkedjade i synd men tack vare den har syndens kedjor brutits sönder för dem som tror på honom. Eftersom vi har dessa två alternativ finns det också två möjliga slutdestinationer: “Syndens lön är döden, men Guds gåva är evigt liv i Kristus Jesus, vår herre” [Romarbrevet 6:23] skriver Paulus; vi kan alltså gå i syndens kedjor till evig död eller i frihet följa Kristus till evigt liv. Ibland kan vi se tillbaka på vägen som leder till döden och tänka oss att vi kanske går miste om något men det är djävulens bländverk. Låt inte djävulen förleda er utan håll er på Kristi väg: han ensam är källan och vägen till sann frihet.

Vår frihet i Kristus är ett resultat av det Nya Förbundet som slöts med Kristi försoningsdöd. Allt vad Kristus säger till fariséerna är sant redan under det Gamla Förbundet, som Gud slöt med Moses på Sinai berg men vi lever idag under det Nya Förbundet, under vilket frälsningen är given till oss som en fri gåva av nåd allena genom tro allena. Det Gamla Förbundet vilar på Lagen och eftersom människan genom synd är oförmögen att helt och

fullt följa denna krävs kontinuerliga offer i templet för att göra bot för Israels synder. Trots detta ser vi genom hela Gamla Testamentet hur Israels folk och deras konungar upprepade gånger faller bort från förbundet och tillber falska gudar men vi ser också genom alla profeterna löftet om det Nya Förbundet. Genom Kristi död har Gud fullföljt det Gamla Förbundet med Israel och ersatt det med ett bättre förbund [Hebreerbrevet 7:22] som inte bara är för Israel utan för alla som tror på Jesus Kristus, under detta förbund krävs inga kontinuerliga offer eftersom Kristus gjorde det slutgiltiga offret av sig själv när han frivilligt och fullkomligt oskyldig tog på sig straffet för människans synder på Golgata kors. Det Gamla Förbundet var skrivet i sten medan det Nya Förbundet är skrivet i människors hjärtan. Vi är inte längre under Lagen utan under Guds nåd [Romarbrevet 6:14]; det innebär inte att Lagen har ogiltigförklarats: även om den ceremoniella Lagen (ett par exempel är kostrestriktioner och omskärelse) inte längre binder oss gäller den moraliska Lagen fortfarande helt och fullt. Friheten i Kristus och det Nya Förbundet byggt på Nåden istället för Lagen innebär inte att vi har tillåtelse att synda eller att straffet för synd inte längre skulle vara evig död men det gör det möjligt för oss att vara fria från synd i Kristus och till att få del av Guds obegränsade förlåtelse om vi tror på honom och vänder oss till honom med uppriktig botfärdighet och en sann avsikt till omvändelse. Vi är alla syndare men Kristus har, av ousäglig kärlek, tagit på sig straffet för de troendes synder och har genom sin återuppståndelse krossat dödens makt över mänskligheten och gjort det möjligt för oss ovärdiga och fallna människor, som genom vår synd förtjänat den eviga döden, att rakryggade gå fram till Guds tron och in i det eviga livet, om vi tror på honom som vår Herre och Frälsare samt vänder oss till honom i bön, bot och bättring. Omvänd er därför och tro på evangeliet.

Amen.